

Przewodnik

Bezdroża

Albania

Bałkański „Dziki Zachód”

ERGO
HESTIA

Ubezpieczenie
w podróży

Autor przewodnika: Mateusz Otręba

W przewodniku wykorzystano także teksty Macieja Kani i Marty Kołczyńskiej (ramka *Wycieczki do Kosowa*).

Konsultacja merytoryczna: Łukasz Fleischerowicz

Redaktor prowadzący: Maciej Żemojtel

Redakcja i korekta: Dorota Trzcinka

Źródło danych kartograficznych map przygotowanych przez DAKA – Studio Graficzne:

© OpenStreetMap contributors; www.opendatacommons.org/licenses/odbl

Zdjęcia na okładce:

Okł. I – *Kościół w Theth w amfiteatralnym otoczeniu szczytów Gór Północnoalbańskich*, © Przemysław Wasilewski | Shutterstock.com

Okł. IV – *Dhërmi z górującym nad zabudową klasztorem św. Marii*, © ollrig | Shutterstock.com

Skład: Jan Szczurek

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?bealbi>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-246-5831-2

Copyright © Helion, 2013

- Kup książkę
- Poleć książkę
- Oceń książkę
- Księgarnia internetowa
- Lubię to!
Nasza społeczność

© ollrig | Shutterstock.com

Dolina rzeki Vjosë

Kup książkę

Poleć książkę

© widman | Fotolia.com

Park Narodowy Llogara

Kładka prowadząca do klasztoru Zvěrrec

© Franix | Fotolia.com

[Kup książkę](#)

[Poleć książkę](#)

© oling | Shutterstock.com

Wybrzeże w okolicach Sarandy

Wróg mógł nadejść także od strony morza...

© Ph. Favre-Reguillon | Fotolia.com

[Kup książkę](#)

[Poleć książkę](#)

Rozdział IV

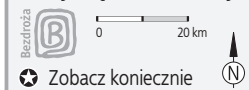
Zwiedzanie Albanii

- ✦ Ardenicë (s. 205) – klasztor z przepięknymi malowidłami ściennymi
- ✦ Berat (s. 190) – miasto-muzeum u stóp świętej góry Tomor
- ✦ Gjirokastra (s. 207) – kamienne „srebrne miasto”
- ✦ Góry Północnoalbańskie (s. 173) – najbardziej dzikie góry w Europie
- ✦ Jezioro Koman (s. 177) – niezwykle albański „fiord”
- ✦ Jezioro Ochrydzkie (s. 251) – najgłębsze na Bałkanach, najstarsze w Europie
- ✦ Kruja (s. 137) – dawna stolica Albanii ze zrekonstruowanym zamkiem Skanderbega
- ✦ Antigonea (s. 214), Apollonia (s. 200), Butrint (s. 236), Byllis (s. 206) – cenne stanowiska archeologiczne, przenoszące nas wprost w starożytność
- ✦ Szkodra (s. 160) – zamek Rozafa
- ✦ Tirana (s. 96) – stolica Albanii, intrygująca i pełna kontrastów

Jeśli pragniemy spokojnych wakacji bez utrudnień – Albania może nas rozczarować. Ale jeśli w świat gna nas chęć przeżycia niezapomnianej przygody, jeśli chcemy doświadczyć czegoś, co w Europie jest już niemal niemożliwe – to powinniśmy wybrać się do Albanii. Atrakcje nie są tu takie znów małe, a codzienna walka z przeciwnościami losu może zyskać posmak prawdziwej przygody. Pomogą nam w podróży gościnność zwykłych Albańczyków, pogodnie niebo, ciepła woda Adriatyku, góry pokryte bunkrami (podobno w Albanii jest ich 600 tys.!), rozklekotane pociągi bez okien i drzwi, 20-letnie mercedesy królujące na pozabawionych asfaltu drogach...

Albania nie ma jednego imienia. Czy są jeszcze jacyś niezdeterminowani? Jeśli tak, to może przekona Was Andrzej Stasiuk: „Tak, wszyscy powinni tam pojechać. A przynajmniej ci, którzy wymieniają nazwę Europa. To powinien być obrzęd inicjacyjny, ponieważ Albania jest podświadomością tego kontynentu. Tak, Albania, to europejskie id, to jest lęk, który nawiedza nocą śpiący Paryż, Londyn i Frankfurt nad Menem. To jest ciemna studnia, w głąb której powinni zerknąć ci, którym się wydaje, że bieg rzeczy został ustalony raz na zawsze”.

Albania – regiony i największe atrakcje

Tirana (Tiranë)

► **liczba mieszkańców:** 421 tys.; ☎ +355 4

Stolica kraju usytuowana jest w centrum Albanii, ok. 40 km na zachód od Durësi i ok. 100 km na południe od Szkodry. Leży w kotlinie u stóp góry Dajti (1613 m n.p.m.) na wysokości ok. 110 m n.p.m. Przez miasto przepływa rzeka o tej samej nazwie (Lumi i Tiranës), która później w wyniku połączenia kilku cieków wodnych (Lanë, Tiranë i Tërkuze) tworzy Ishëm. Obecnie trudno uwierzyć, że jej wody niegdyś były przejrzyste i zdane do picia. Na przedmieściach stolicy, w centrum dużego parku, znajduje się sztuczne jezioro (Liqeni i Tiranës). Miasto zajmuje powierzchnię około 42 km². Według statystyk cały okręg Tirana zamieszkuje 40% ludności kraju. Jest to wielki ośrodek kulturowy, przemysłowy i administracyjny. Ma tutaj swoją siedzibę większość przedstawicielstw dyplomatycznych z całego świata. Duży obszar miasta oraz specyficzne położenie powodują, że właściwie nie występują tu wiatry. Latem w stolicy jest zawsze bardzo gorąco.

Tirana to swoista mieszanka różnych kultur i religii (islam, prawosławie, katolicy). Zróżnicowana ludność miejska oraz ciekawa historia spowodowały, że spłynęły tutaj tradycje oraz kultura z różnych części Europy. Panuje tu częściowo orientalny klimat, niektóre miejsca zachowały urok przypominający międzywojenny styl włoski, choć największe piętno na wyglądzie stolicy odcisnęły

lata komunizmu i typowej dlań skłonności do wznoszenia monumentalnych budowli. Na przedmieściach natkniemy się na zaniedbaną, często zniszczoną zabudowę. Do miast partnerskich Tirany należą m.in.: Ateny, Ankara, Pekin, Bruksela, Bukareszt, Bursa, Florencja, Genua, Madryt, Moskwa, Paryż oraz Praga.

Historia

Miasto zostało założone w 1614 r. przez osmańskiego wodza Sulejmana Paszę Bargjinię, który na skrzyżowaniu dwóch ważnych szlaków handlowych wznosił meczet, łaźnię oraz kilka innych budynków użytkowości publicznej.

Miasto początkowo nosiło nazwę zaczerpniętą z języka greckiego: Teheranda oraz Tyros. Istnieje wiele teorii na temat pochodzenia nazwy stolicy, m.in. miałyby się ona wywodzić od słowa Teheran (Tehran) na cześć zwycięstwa Sulejmana Paszy nad wojskami perskimi; nazwa Teheran zaś – od stolicy Iranu, czy od Tirkan – zamku znajdującego się niegdyś na górze Dajti. Według odnalezionych dokumentów weneckich nazwę Tirana zaczęto stosować dopiero w 1418 r.

Według znalezisk archeologicznych z okolic góry Dajti oraz z jaskini Pëllumbasit (Shpella e Pëllumbasit) rejon ten był zamieszkały już w okresie paleolitu, ok. 20 tys. lat temu.

Samo miasto jednak aż do XVIII w. nie odgrywało większej roli. Według źródeł w 520 r. cesarz Justynian wznosił tam gród, później niemal w całości przebudowany. W XIV w. na górującym nad mia-

stem maszywie Dajti wzniesiono zamek. W 1780 r. w Tiranie powstała cerkiew św. Prokopa.

W wiekach XVIII–XIX usytuowane na szlakach handlowych miasto coraz bardziej się rozwijało. Świadczy o tym błyskawicznie rosnąca liczba ludności: w 1910 r. było tu zaledwie 12 tys. mieszkańców, a w 1930 r. już ok. 30 tys. W 1807 r. Tirana stała się centrum administracyjnym regionu obejmującego dzisiejszą stolicę oraz Kruję. Wtedy też powstał znajdujący się w centrum Tirany meczet Ethem Beja. Jego budowa rozpoczęła się w się w 1794 r. i trwała 27 lat, do 1821 r.

W kolejnych latach miasto nabierało coraz większego znaczenia. W 1822 r. wzniesiono tu wieżę zegarową, którą w 1928 r. kupił prywatny inwestor i podwyższył do wysokości 35 m. Podczas II wojny światowej wieża została uszkodzona, a następnie odrestaurowana w 1946 r.

W 1889 r. w lokalnej szkole rozpoczęto nauczanie języka albańskiego.

W dniu 8 lutego 1920 r. Kongres Lunshjë ogłosił Tiranę tymczasową stolicą kraju, ale dopiero 31 grudnia 1925 r. otrzymała ona ten status (rewolucja czerwcową). Na taką decyzję miało wpływ głównie centralne położenie miasta oraz jego niezależność terytorialna. Rewolucja czerwcową wybuchła 24 czerwca 1924 r. Głównym powodem powstania było zabójstwo patrioty i rewolucjonisty Avniego Rustemiego (22 IX 1895–22 IV 1924). Wbrew pozorom wydarzenia te nie dotyczyły wyłącznie stolicy, ale rozgrywały właściwie na terenie całej

go kraju, m.in. we Wlorze i w Szkodrze. Na czele rządu stanął Fan Stilian Noli – wybitny polityk oraz uczyony.

W 1927 r. w Tiranie podpisano pakt włosko-albański mający zagwarantować bezpieczeństwo kraju. Zamiast tego doprowadziło to do wielu kolejnych napięć na Półwyspie Bałkańskim. W 1928 r. Ahmed Zogu został królem, a w 1941 r. powstała Albańska Partia Komunistyczna. W 1944 r. doszło do bitwy, mającej wyzwolić miasto spod okupacji niemieckiej i włoskiej – w wyniku bombardowania zostało ono w znacznym stopniu zniszczone.

W kolejnych latach miastem rządziła władza komunistyczna. Oznaczało to duże zmiany – w mieście powstawały liczne budowle w charakterystycznym socjalistycznym stylu oraz fabryki, często kosztem innych, zabytkowych budynków. W ten sposób powstał m.in. plac Skanderbega w centrum miasta. W 1960 r. wzniesiono budynek Muzeum Historii Naturalnej. W latach 80. postawiono znaną w Tiranie piramidę oraz Centrum Kongresowe. Obecnie chodzą pogłoski, że władze miasta rozważają usunięcie tej piramidy.

W 1991 r. rozpoczął się strajk studentów Uniwersytetu Envera Hodży, którzy domagali się wprowadzenia reform. Protest zakończył się zniszczeniem pomnika władcy (na placu Skanderbega).

Bardzo ciekawą postacią Tirany jest Edi Rama (burmistrz Tirany, z wykształcenia malarz), który podjął radykalną walkę o upiększenie stolicy, czego efektem jest m.in. wyczyszczenie elewacji budynków

publicznych w centrum, a także pomalowanie wielu starych budowli na pastelowe kolory.

Miejsca, które warto zobaczyć

Większość zabytków stolicy Albanii jest skupiona na niewielkiej przestrzeni i można je zobaczyć podczas krótkiego spaceru. Zwiedzanie ułatwiają znaki prowadzące do najciekawszych obiektów. Pewnym problemem dla turystów może być brak toalet publicznych, łatwo jednak znajdziemy je w muzeach i restauracjach.

Centrum turystyczne stanowi **plac Skanderbega** (Sheshi Skënderbej), utworzony w czasach komunistycznych. Początkowo stał tam złoty pomnik słynnego wodza Envera Hodży. Plac zajmuje powierzchnię 20 tys. m². Na jego środku znajduje się monumentalny konny pomnik Skanderbega, narodowego bohatera. Na jego postumencie widnieją portrety bohaterów walk o niepodległość kraju.

W północnej części placu stoi jeden z najwyższych budynków w mieście – hotel Tirana – oraz charakterystyczny budynek z olbrzymią mozaiką na fasadzie – **Narodowe Muzeum Historyczne** (Muzeu Historik Kombëtar; ☎ +355 4 2228389; 🕒 wt.–sb. 9.00–13.00, 15.00–18.00, pn., nd. zamkn.; 💰 300 ALL). Przedstawia ona Albańczyków w tradycyjnych strojach, kroczących pod rozwianym sztandarem. Muzeum zostało otwarte 28 października 1981 r. i zajmuje powierzchnię 27 tys. m². Jest to największe muzeum w Albanii, a także jedno

z najważniejszych dzieł architektonicznych w stolicy kraju. Powierzchnia wystawiennicza muzeum wynosi 18 tys. m². W muzeum można się zapoznać z szeroką gamą eksponatów dotyczących historii kraju od neolitu do współczesności.

Do najciekawszych miejsc w budynku należą m.in. dawny pawilon, działy średniowieczny i renesansowy, etnograficzny, ikonograficzny oraz komunistyczny. W dawnym pawilonie wystawiono 400 najstarszych eksponatów. Odnajdziemy tu obiekty datowane na okres od późnego paleolitu do czasów iliryskich. Zapoznamy się z prehistoryczną kulturą, epoką brązu i żelaza, początkami okresu iliryskiego aż po wczesne średniowiecze.

Pawilon średniowieczny zajmuje aż dwa pomieszczenia. Można tam zobaczyć eksponaty ukazujące rozwój gospodarczy, społeczny i kulturowy kraju. Zachowało się wiele dokumentów i zapisków z tego okresu, dotyczących m.in. czasów osmańskich. Jest też wystawa grafik i zdjęć związanych z różnymi ważnymi miejscami w Albanii.

Następnym ciekawym pomieszczeniem jest pawilon renesansowy, gdzie zgromadzono przedmioty oddające obraz gospodarki, polityki i kultury na ziemiach dzisiejszej Albanii od początków XIX w. do podpisania Deklaracji niepodległości. W kilku miejscach wyświetlane są opisy różnych historii; jest też mapa ze szlakami handlowymi na Bałkanach.

Kolejny dział muzeum to wystawa związana z odzyskaniem niepodległości (VI–IX 1920). Zebrano tu sporo doku-

mentów, map i kilka zdjęć. Osoby zainteresowane tematyką niepodległościową odsyłamy do muzeum w Wlorze, poświęconego tylko temu zagadnieniu.

Dalszy spacer po muzeum doprowadzi nas do sali ikon. Zbiór obejmuje około 60 dzieł z wieków XIV–XIX autorstwa największych mistrzów ikonografii w kraju.

W części etnograficznej można się zapoznać ze strojami oraz ludowymi tradycjami z różnych części kraju. Ciekawym miejscem jest też pawilon antyfaszystowski, obejmujący okres od przejścia władzy przez Benita Mussoliniego. Jest też wiele eksponatów związanych z okupacją faszystowską, ruchem oporu oraz relikwiami po męczennikach z tego okresu. Ósmy i ostatni dział muzeum został otwarty dopiero w 1996 r., a jego tematyka to ludobójstwo związane z wydarzeniami lat 1943–92.

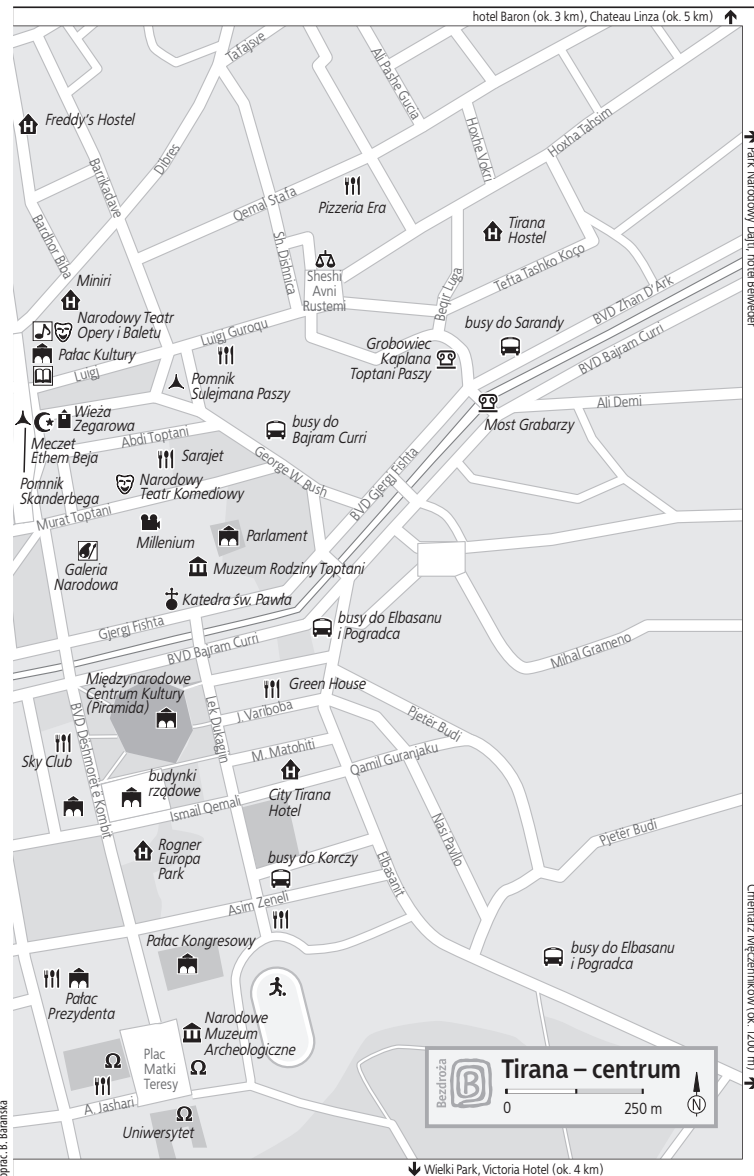
Opisy eksponatów oraz filmiki są wyłącznie w języku albańskim, dlatego dobrze jest przyłączyć się do wycieczki z anglojęzycznym przewodnikiem. Indywidualne zwiedzanie muzeum trwa ok. 2 godz., i to szybkim tempem. Nie należy więc rozpoczynać wycieczki na godzinę przed zamknięciem muzeum. Przy wyjściu z budynku (na schodach) jest jeden z najlepiej zaopatrzonych sklepów z pamiątkami w całej Tiranie. Wśród upominków znajdziemy m.in. popielniczki z wtopionymi zdjęciami, stroje ludowe, przedmioty codziennego użytku, liczne publikacje, naczynia miedziane itd. Większość oferowanych przez sklep pamiątek można kupić wyłącznie tutaj.

Wokół placu Skanderbega rozlokowane są charakterystyczne żółte budynki, m.in. Banku Narodowego. Stojąc na wprost muzeum, będziemy go mieć po lewej stronie. Plac jest bardzo ładnie oświetlony i największe wrażenie robi w nocy. Jest to jeden z wielu powodów, dla których warto zostać w Tiranie choćby na jedną noc.

Kolejnym ciekawym miejscem w okolicy południowo-zachodniej części placu jest **Teatr Lalek** (Teatri i Kukullave). Został on założony w 1950 r. i wystawiał około 500 przedstawień rocznie. Większość wykorzystywanych niegdyś lalek to zabytki.

Po prawej stronie placu Skanderbega obok Biblioteki Narodowej jest wielki budynek z charakterystyczną, pełną kawiarenek kolumnadą – **Narodowy Teatr Opery i Baletu** (Teatri Kombëtar i Operas dhe Baletit; ☎ +355 4 2227471; @ <http://www.opera-balet-tirana.com>), duma i jedno z najważniejszych miejsc kulturalnej rozrywki w stolicy. Wystawia się tam przedstawienia najwybitniejszych albańskich reżyserów. Na scenie występują zarówno soliści, jak i chóry, balet czy orkiestry. Sam teatr mieścił się w wielu budynkach. Powstał 28 listopada 1953 r. – nosił wtedy nazwę Opery „Rusałka”. W budynku przy placu Skanderbega teatr funkcjonuje od 1966 r.

Zaraz obok znajduje się **meczec Ethem Beja** (Xhamia e Et'hem Beut). Jest to jeden z najciekawszych budynków w stolicy. Jego budowę rozpoczęto pod kierownictwem Molli Beja z Petreli

w 1789 r., a ukończono 32 lata później, w 1821 r., gdy pracami kierował jego syn Hadži Ethem Bej. W czasach komunistycznych meczet został zamknięty. Ponownie otwarto go w 1991 r. Co ciekawe, w czasach Envera Hodży mogli go odwiedzać wyłącznie dyplomaci muzułmanie. Po upadku komunizmu meczet został ponownie otwarty. Przy wejściu do budynku widoczne są drewniane elementy oraz ciekawe zdobienia. Wewnątrz zastaniemy typowe wyposażenie meczetu i ogromny zielony dywan, ale nie ma tam żadnych zdobień. Sala modlitewna przykryta jest charakterystyczną kopułą. Obok budynku jest mały minaret. Meczet jest udostępniony do zwiedzania. Czasami zwiedzających zaprasza się do minaretu, skąd z lotu ptaka można podziwiać plac Skanderbega (100–200 ALL). Wchodząc do meczetu, należy zdjąć buty. Zwiedzający powinni mieć zakryte kolana i ramiona. Przed budynkiem powstał mały bazar z pamiątkami związanymi z Tiraną.

W pobliżu jest też widoczna z daleka 35-metrowa **wieża zegarowa** (Kulla e Sahatit; ☎ pn.–pt. 8.00–14.00, sb.–nd. zamkn.; 💰 200 ALL). Została ona wybudowana w 1822 r. W 1928 r. wykupił ją prywatny inwestor i podwyższył do wysokości 35 m. Podczas II wojny światowej wieża została uszkodzona, a następnie odrestaurowana w 1946 r. Budynek udostępniono zwiedzającym w 1996 r.

Za wieżą wmurowano tablicę upamiętniającą 1920 r. – ogłoszenie Tirany stolicą kraju.

Niedaleko placu Skanderbega znajduje się nowa **katedra Zmartwychwstania Chrystusa** (Katedralja Ngjallja e Krishtit). Aby tam dojść, należy skręcić w ulicę Çamëria, a następnie Ibrahima Rugova. Kościół został zniszczony przez ateistyczny reżim w 1967 r., a następnie odbudowany w ciągu ostatnich ośmiu lat. Powstał na planie krzyża długości i szerokości 46 m. Cały kompleks zajmuje powierzchnię 1660 m².

Warto się przespacerować **bulwarem Męczenników Narodu** (Bulevardi Dëshmorët e Kombit), przy której znajduje się kilka ważnych obiektów. Idąc od placu Skanderbega, po lewej stronie odnajdziemy **Galerię Narodową** (Galeria Kombëtare e Arteve; ☎ +355 4 2226033; ☎ wt.–nd. 10.00–18.00, pn. zamkn.; 💰 200 ALL). Została ona otwarta 11 stycznia 1954 r., ale obecną jej siedzibę wybudowano dopiero w 1974 r. Galeria jest pod opieką Ministerstwa Turystyki, Kultury i Sportu w Tiranie. Prezentuje głównie dzieła malarzy współczesnych oraz działających w okresie albańskiego odrodzenia narodowego (XVIII–XIX/XX w.). Warto tu zajrzeć ze względu na dużą kolekcję prac powstałych w stylu socrealistycznym, który w Albanii prężnie się rozwijał i był szczególnie pielęgnowany. Znajdziemy tu również: popiersia byłych działaczy komunistycznych, pełne urzędowego optymizmu portrety Albańczyków czy Envera Hodży itp. W galerii odbywają się wystawy stałe oraz czasowe.

Po przeciwnej stronie galerii znajduje się duży **Park Młodzieży** (Parku Rinia) ze sporą fontanną oferującą świetlne

spektakle. Wokół rozwinęła się baza gastronomiczna. Idąc dalej bulwarem Męczenników Narodu, minimy wieżowce Twin Towers oraz widoczny za nimi Sky Tower. Naprzeciwko nich zlokalizowana jest słynna **piramida**, która została wybudowana w latach 80. Koszt jej budowy wyniósł kilkaset milionów dolarów. W środku mieści się Międzynarodowe Centrum Kultury. Niegdyś było to muzeum Envera Hodży, zainaugurowane w 1988 r., jednak po upadku władzy komunistycznej zmieniono funkcję obiektu. Obok budynku znajduje się **dzwon pokoju** (Këmbana e Paqes). Według mieszkańców Tirany został on wybudowany z przetworzonych łusek od nabożów pochodzących z zamieszek

w 1997 r. W pobliżu płynie rzeka. Przechodząc przez nią, trudno uwierzyć, że niegdyś jej woda była krystalicznie czysta i zdatna do picia. Na końcu ulicy znajduje się budynek uniwersytetu, wybudowany w latach 30. i 40. XX w. Obok zobaczymy **Pałac Kongresowy** (Pallati i Kongreseve), zaprojektowany przez jedyną córkę Envera Hodży, Pranverë Hodżë Kolaneci. Obecnie jest to ośrodek polityczny i kulturalny. Przed budynkiem uniwersytetu stoi pomnik jednej z najsłynniejszych osobistości Albanii – Matki Teresy. Podczas spaceru bulwarem Męczenników Narodu z obu stron mijają będziemy budynki administracji publicznej oraz rządowe (m.in. parlament). Większość z nich wzniesi Włosi, dlatego często ulica ta

fot. Mateusz Otręba

► Piramida, czyli Międzynarodowe Centrum Kultury

Uzbrojeni ochroniarze

Wielu turystów jest zaskoczonych widokiem ochroniarzy banku uzbrojonych w broń maszynową. Jest to widok dość częsty zarówno w Tiranie, jak i w całej Albanii. Może się zdarzyć, że nie zostaniemy wpuszczeni do banku z dużym plecakiem lub torbą podróżną. Ochroniarz zaofertuje pomoc w przypilnowaniu rzeczy, aby nie zginęły.

nazywana jest Włoską. Nie należy fotografować budynków rządowych strzeżonych przez żołnierzy.

Obok pałacu kongresowego znajduje się **Muzeum Archeologiczne** (Muzeu Arkeologjik i Tiranës; ☎ wt.–pt. 8.00–16.00, pn., sb.–nd. zamkn.; 💰 200 ALL). Zostało ono otwarte w listopadzie 1948 r. – jako pierwsze po II wojnie światowej. Zbiory dotyczą badań archeologicznych prowadzonych w całej Albanii, a wystawione eksponaty obejmują okres od epoki kamienia łupanego do czasów osmańskich. Muzeum posiada ok. 17 tys. eksponatów, z czego wystawiono zaledwie 2 tys. Ekspozycja informuje szeroko o pierwszych osadnikach Albanii, zwłaszcza o Ilirach. W dwóch pierwszych salach zgromadzono przedmioty prehistoryczne, obejmujące okres od paleolitu do epoki żelaza. Wszystkie eksponaty prezentowane są według kolejności chronologicznej i tematycznej. Kolejna wystawa dotyczy wieków IV–VI p.n.e., a zgromadzone na niej przedmioty obrazują życie codzienne m.in. Ilirów. Czwarte pomieszczenie poświęcone jest greckim koloniom, m.in. Durrachium i Apollonii.

Ostatnia ekspozycja dotyczy epoki średniowiecza. Wiele elementów tej wystawy pochodzi z okolic jeziora Koman.

Niedaleko bulwaru Męczenników Narodu znajduje się charakterystyczny, czerwony **dom Envera Hodży**. Stoi on przy ulicy Ismaila Qemala, trudno jest go jednak odnaleźć.

Pasjonatów sztuki zainteresuje z pewnością **galeria Zeta** (☎ +355 4 2266680, 682130180; ☎ pn.–sb. 9.30–14.00, 17.00–20.00, nd. zamkn.), która mieści się przy ulicy Abdyla Frashëriego 31 (odnoga Bulevardi Dëshmorët e Kombit). Założona w 2007 r., zajmuje się promowaniem sztuki współczesnej w Albanii.

Kolejnym interesującym obiektem jest czerwony budynek przy nadrzecznym bulwarze Joanny d'Arc – **katedra św. Pawła** (Katedralja e Shën Palit; ☎ +355 4 234655; ☎ 8.30–12.30, 17.00–19.00). Została ona wzniesiona w 2001 r. i jest jednym z najmłodszych kościołów w Tiranie. Wewnątrz świątyni znajduje się pomnik Matki Teresy i Jana Pawła II.

Kierując się dalej bulwarem Joanny d'Arc, dojdziemy do słynnego XVIII-wiecznego **mostu Garbarzy** (Ura e Tabakëve). Stanowi on doskonały przykład osmańskiego budownictwa użytkowego. Zbudowany z dwóch łuków (dużego i małego), miał 8 m długości i 3,5 m szerokości. Obecnie jest udostępniony do ruchu pieszego.

Niedaleko można zobaczyć **grobowiec Kapłana Paszy** (Tyrbe e Kapllan Pasha), jednego z możnowładców, którzy władali Tiraną w początkach XIX w. Sam grobowiec został wybudowany w 1817 r. i sta-

nowi niewielką, lekką budowlę, złożoną z ośmiu kolumn zwieńczonych łukami. W okolicy mostu, po drugiej stronie rzeki, znajduje się również **meczet Garbarzy** (Xhamia e Tabakëve).

Skracając z placu Skanderbega w prawo (Rr. Qemal Stafa lub Rr. Ludovik Shillaku, która przechodzi w Rr. Luigj Gurakuqi), dojdziemy do głównego **bazaru miejskiego** (Pazari i Ri). Znajdziemy tam owoce, warzywa oraz sery. Uwagę przyciągają ogromne kosze z różnymi odmianami świeżych oliwek. Dookoła mieszczą się liczne restauracje, w których stołują się mieszkańcy stolicy. Wokół jest głośno, gorąco i unosi się zapach lokalnych potraw. Niegdyś w tej okolicy funkcjonował bazar turecki.

Mając więcej czasu, można udać się na wycieczkę na **cmentarz męczenników** (Varrezat e Dëshmorve të Kombit), by zobaczyć m.in. 12-metrowy **pomnik Matki Albanii** (Monumenti Nëna Shqipëri) z 1971 r. Znajduje się on ok. 4,5 km od placu Skanderbega, przy Rruga e Elbasanit. Trasa prowadzi pod górę i zajmuje ok. 50 min spacerkiem w jedną stronę. Można również podjechać autobusem do Elbasanu.

W Tiranie możemy zobaczyć jedno z największych odkryć archeologicznych w kraju – **Mozaikę Tirańską** (Mozaiku i Tiranës; ☎ +355 4 266207, 226005). Aby ją obejrzeć, należy udać się z placu Skanderbega główną ulicą Durrësit, a następnie skręcić w lewo w ulicę Naima Frashëriego. Mozaika została odnaleziona w 1972 r. podczas lokalnej budowy. Niestety, koparki zniszczyły lekko mozaikę,

Pałac Zoga I

Wielu turystów daje się wprowadzić w błąd za sprawą zamieszczanych w przewodnikach opisów pięknego pałacyku Zoga I (Pallati i Brigadeve) w okolicy cmentarza męczenników. Objęła go swoim zasięgiem dobrze strzeżona baza wojskowa i jego zwiedzanie jest niemożliwe – obowiązuje całkowity zakaz wstępu na teren bazy. Cały obszar strzeżony jest przez uzbrojonych strażników.

znajdującą się ok. 30 cm poniżej poziomu gruntu. Badania wykazały, że pochodzi ona z IV w., a kolejne znaleziska, m.in. naczynia ceramiczne, cegły i dachówki, dały obraz dawnego wyglądu budynku. Na mozaice wyróżnić można symbole kultu chrześcijańskiego, m.in. ryby i ptaki. Podobne znajdują się w starych świątyniach rozrzuconych po całych Bałkanach. Obiekt poddawany był już wielokrotnie pracom konserwatorskim.

Spacerując ulicą Kavajës (równoległą do Rr. e Durrësit) od strony placu Skanderberga, po prawej stronie zobaczymy budynek Ministerstwa Turystyki i Sportu. Przed wspomnianym resemtem znajduje się przywatne, otwarte w marcu 2007 r. **Muzeum Rodziny Mezuraj** (Mezuraj Muze; ☎ +355 4 226 7196; ☎ pn.–sb. 9.00–18.00, nd. zamkn.; 💰 400 ALL). Ekspozycja obejmuje ponad 800 eksponatów związanych m.in. z archeologią, malarstwem i rzeźbą. Idąc dalej, po prawej stronie minimy **meczet Dine Hoxha**. Następnie zobaczymy czerwony **kościół katolicki Serca Chrystusowego** (Kisha Zemra

e Krishtit). Jest to jeden z najstarszych kościołów w Tiranie – został wybudowany w 1939 r. W czasach komunistycznej walki z religią przerobiono go na kino. Pełnił tę funkcję aż do 1991 r., kiedy to został ponownie otwarty. Na tej samej ulicy znajduje się również **Muzeum Nauki** (Muzeu i Shkencave Natyrorë; ☎ +355 4 22908). Działa ono od 1949 r. i jest jedynym takim obiektem na terenie całego kraju. Wśród ok. 3 tys. eksponatów zebrano cenne gatunki albańskiej flory i fauny oraz ciekawe okazy lokalnych minerałów.

Warto odwiedzić także **ogród botaniczny** (☎ +355 4 2225287, 2232120; 🕒 9.00–14.00; 💰 50 ALL) w Parku i Madh. Założony został w 1971 r. i zajmuje powierzchnię 15 ha. Można tam odnaleźć ok. 1,4 tys. gatunków i podgatunków flory. W okolicy znajduje się również **ogród zoologiczny** (🕒 9.00–18.00; 💰 50 ALL).

Pasjonatów ciekawych miejsc przyciągnie z pewnością **klasztor Bektaszytów** (Qendra Botërore Bektashiane) na peryferiach miasta przy ulicy Agusha Gjergjevicy w zachodniej części miasta (ok. 4 km od placu Skanderbega). Według mieszkańców został on założony w XIII w. przez Hadżdżiego Bektasza Walięgo. Pełnił funkcję siedziby zakonu od 1925 r. aż do 1967, kiedy to Evner Hodża zamknął wszystkie świątynie i zakazał praktyk religijnych. W 1990 r. klasztor zaczął znów działać. Budynek ogrodzony jest wysokim murem. Może się zdarzyć, że w trakcie naszej wizyty brama będzie zamknięta. Aby tu dotrzeć,

należy iść trasą: plac Skanderbega–Rruga Ludovik Shillaku–Rruga Luigj Gurakuqi–Rruga Xoxha Tashim, a następnie skręcić w prawo w ulicę Sadika Petreli. Niał należy dojść do skrzyżowania z ulicą Alego Demiego, skręcić w prawo, a następnie w lewo w ulicę Agusha Gjergjevicy.

Góra Dajti

Góra Dajti (Mali i Dajtit) to najsłynniejsza atrakcja zachodniej części obwodu Tirana, a także miejsce zrealizowania jednej z pierwszych albańskich inwestycji w dziedzinie turystyki górskiej. Znajduje się ona na terenie Parku Narodowego Góry Dajti (Parku Kombëtar Mali i Dajtit) i ma wysokość 1613 m n.p.m. Cały obszar parku, funkcjonującego jako narodowy od 1966 r., zajmuje powierzchnię ok. 3 tys. ha. Wśród roślinności najbardziej rzuca się w oczy dębowy zagajnik, znajdziemy tam jednak ok. 44 gatunków drzew i krzewów. Lasy pokrywają 80% powierzchni parku. Góry nazywane są potocznie Orlimi ze względu na występującą tu populację orłów.

Na szczyt góry prowadzi kolejka linowa **Dajti Express** (☎ +355 4 2379111; 🕒 wt.–nd. 9.00–21.00, pn. zamkn.; 💰 700 ALL/bilet w dwie strony, 400 ALL/bilet w jedną stronę), której stacja usytuowana jest na obrzeżach stolicy. Jej długość wynosi 4670 m. Nachylenie kolejki osiąga do 19%. Nowoczesne oszklone wagoniki jadą początkowo pod górę w miarę szybko. W połowie trasy wyciąg zmienia nachylenie i prędkość wagoników znacznie się zmniejsza. Na górę Dajti warto się wybrać m.in. dla

widoków na miasto. Na końcowym przystanku znajduje się charakterystyczny oszklony budynek, a w nim restauracja oraz hotel Belweder. W pobliżu jest też tablica informacyjna oraz kilka atrakcji turystycznych, m.in. przejażdżki konne. Bardzo ciekawym miejscem jest restauracja Balkon Dajti (100 m n.p.m.), w której można się napić kawy lub zjeść obiad, podziwiając panoramę Tirany. Rozciąga się stąd bez wątpienia najpiękniejszy widok na stolicę kraju. W parku jest sporo ścieżek spacerowych oraz pozostałości dawnych zabudowań z czasów reżimu komunistycznego.

U szczytu zachodniego zbocza góry Dajti znajdziemy również pozostałości **zamku Dajti** (Kalaja e Dajtit). Został on zaprojektowany i wybudowany w taki sposób, aby jak najlepiej wpasował się w panujące wokół warunki terenowe. Świadczy o tym m.in. szerokość oraz ukształtowanie murów miejskich. Osiągały one 2,7 m grubości na zachodzie – bardziej narażonym na ataki wroga – i 1,8 m na wschodzie. Zamek zbudowany był w kształcie trójkąta, a jego mury zostały wzniesione tak, aby naśladować budowę góry. Według badań archeologicznych wybudowały go iliryjskie plemiona zamieszkujące tę część kraju. Na jego terenie znaleziono monety z czasów cesarza Tyberiusza II Konstantyna z Tracji (582–602).

Do stacji kolejki linowej można dojechać **autobusem miejskim** (linia do Linzë – wysiadamy na ostatnim przystanku). Zatrzymuje się on ok. 400 m od stacji Dajti Express. Przy stacji jest też **parking**

samochodowy (od 100 ALL). **Wycieczka piesza** z centrum Tirany (z placu Skanderbega) zajmie ok. 50 minut (ok. 4 km). Należy kierować się cały czas prosto ulicami: Ludovika Shillaku, Luigjiego Gurakuqiego, Xoxhy Tashima i Solir Caci, a gdy droga zacznie odbijać w prawo, przed zakrętem trzeba pójść w przeciwnym kierunku. Następnie ulica prowadzi przez zabudowania miejskie – dzielnice mieszkaniowe. Kierujemy się nią cały czas prosto. Trasa ta biegnie cały czas pod górę. Można również dojechać na miejsce **taksówką** (💰 ok. 700 ALL [ok. 5 EUR]).

Informacja turystyczna

- Biuro informacji turystycznej mieści się przy Rruga Ded Gjo Luli, za budynkiem muzeum przy placu Skanderbega; @ infotourism@tirana.gov.al.

Dojazd

Transport publiczny

- Do Tirany dostaniemy się busem, autobusem, pociągiem, a nawet samolotem (z zagranicy). Najszybszym i najpewniejszym sposobem przyjazdu do miasta jest **bus lub autobus**. Do stolicy dostaniemy się bezpośrednio właściwie z każdej większej miejscowości w kraju. Należy jednak pamiętać, że w Tiranie jest kilkanaście dworców autobusowych.
- **Podróż koleją** (☎ dworzec: +355 4 2226356) jest tańsza niż busem, lecz o wiele dłuższa i mniej komfortowa. Pociągi jeżdżą dość rzadko. Kolej albańska została wybudowana w 1917 r., początkowo do celów wojskowych. Jedną z pierwszych tras była Durrës–Tirana, a następnie linię rozbudowywano dalej, aż do Pogradca koło Jeziora Ochrydzkiego. Większość jeżdżących składów kolejowych to otrzymane w darze pociągi z kraju dawnego ZSRR.

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA
Helion SA

Przewodniki Bezdroży

Albania

Albania to dla wielu podróżników kwintesencja Bałkanów. Śródziemnomorskie słońce, plaże Adriatyku i Morza Jońskiego, osmańskie twierdze i bizantyjskie cerkwie, zabytkowe meczety i starożytne ruiny, dzikie i niedostępne góry, barwne bazy, wszechobecne bunkry, rozklekotane pociągi bez okien i drzwi, 20-letnie mercedesy królujące na pozbawionych asfaltu drogach... Jeśli kogoś gna w świat chęć przeżycia niezapomnianej przygody i doświadczenia czegoś wyjątkowego, ten odnajdzie w Krainie Orłów swoje podróżnicze eldorado.

Przewodniki Bezdroży przybliżają historię, kulturę i przyrodę opisywanych regionów i krajów oraz oprowadzają po ich najbardziej fascynujących zakątkach. Treść uporządkowano dla wygody w układzie regionalnym. Opisom miast i innych atrakcji turystycznych towarzyszą przejrzyste mapy oraz ramki z ciekawostkami, czyniące z przewodnika pasjonującą lekturę nie tylko w czasie podróży. Informacje praktyczne pomagają zaplanować wyjazd i odnaleźć się w odwiedzonym miejscu. Całość zamyka praktyczny minisłowniczek.

Bezdroża
Przewodniki Ludzi Ciekawych

Nr katalogowy: 10419

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
0 601 339900

Sprawdź najnowsze promocje:

- <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane:
- <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
- <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ISBN 978-83-246-5831-2

9 788324 658312 >

Cena 44,90 zł